Finansutskottets betänkande

1983/84: 35

om 1985 års folk- och bostadsräkning, m. m. (prop. 1983/84: 100 bil. 15 punkt G 3 och 1983/84: 85)

I detta betänkande behandlar utskottet

dels proposition 1983/84: 100 bilaga 15 Civildepartementet, i vad avser Litt. G Statistik m. m. punkt G 3,

dels proposition 1983/84: 85 om 1985 års folk- och bostadsräkning, m. m.,

dels de med anledning av proposition 85 väckta motionerna
1983/84: 2570 av Marie-Ann Johansson (vpk),
1983/84: 2571 av Stig Josefson m. fl. (c),
1983/84: 2572 av Elving Andersson (c),
1983/84: 2573 av Allan Ekström (m),
1983/84: 2574 av Kenth Skårvik (fp) och Kerstin Anér (fp),
1983/84: 2575 av Pär Granstedt (c),
1983/84: 2576 av Ove Karlsson (s),
1983/84: 2577 av Kurt Hugosson m. fl. (s),
1983/84: 2578 av Helge Hagberg (s),
1983/84: 2579 av Ulf Adelsohn m. fl. (m).

Utskottet har inhämtat *yttrande* från konstitutionsutskottet över proposition 85 jämte motioner. Yttrandet (KU 1983/84: 3 y) återfinns som *bilaga 2* till detta betänkande.

Handelsanställdas förbund, Svenska kommunalarbetareförbundet och Hotell- och restauranganställdas förbund har inkommit med gemensam skrivelse i ärendet. Vidare har företrädare för Cancerkommittén framfört synpunkter inför utskottet.

Propositionerna

Regeringen har i *proposition 100 bilaga 15* under punkt G 3 (s. 161) föreslagit riksdagen att till Folk- och bostadsräkningar för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 14 000 000 kr.

I *proposition 85* har regeringen (civildepartementet) – efter föredragning av statsrådet Bo Holmberg – föreslagit riksdagen att anta av lagrådet granskade förslag till (1) lag om 1985 års folk- och bostadsräkning och (2) lag om arbetsställenummer, m. m., med vidtagna ändringar.

De i proposition 85 framlagda lagförslagen återfinns som *bilaga 1* till detta betänkande.

Motionerna

I detta sammanhang behandlar utskottet följande motionsyrkanden

beträffande *genomförande av en folk- och bostadsräkning år 1985*

2571 av Stig Josefson m. fl. (c) vari hemställs
1. att riksdagen beslutar avslå hela proposition 1983/84: 85 angående folk- och bostadsräkning m. m.,

2574 av Kenth Skårvik (fp) och Kerstin Anér (fp) vari hemställs
1. att riksdagen avslår proposition 1983/84: 85 angående 1985 års folk- och bostadsräkning m. m.,

2579 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) vari hemställs
1. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om 1985 års folk- och bostadsräkning,
3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till urvalsundersökning i enlighet med de riktlinjer som framförts i motionen,

beträffande *framtida folk- och bostadsräkningar*

2572 av Elving Andersson (c) vari hemställs
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om framtida folk- och bostadsräkningar,

beträffande *personuppgift om personnummer*

2572 av Elving Andersson (c) vari hemställs
2. att riksdagen beslutar att uppgift om personnummer ej skall redovisas på FoB-blanketten,

beträffande *personuppgift om utbildning*

2578 av Helge Hagberg (s) vari hemställs
2. att riksdagen beslutar att uppgift om utbildning insamlas vid folk- och bostadsräkningen 1985 på sådant sätt som anges i motionen,

beträffande *uppgift om sysselsättning, arbetad tid m. m.*

2575 av Pär Granstedt (c) vari hemställs att uppgift om arbetad tid skall insamlas inom ramen för FoB 85 i enlighet med vad som anförs i motionen,

2576 av Ove Karlsson (s) vari hemställs att riksdagen beslutar att en årlig sysselsättningsstatistik skall genomföras i enlighet med vad som förordas i motionen,

2577 av Kurt Hugosson m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen beslutar att variabeln veckoarbetstidens längd medtas i folk- och bostadsräkningen 1985,

2578 av Helge Hagberg (s) vari hemställs

1. att riksdagen beslutar att uppgift om arbetad tid insamlas vid folk- och bostadsräkningen 1985,

beträffande *fastighetsuppgifter om lägenhetsnummer*

2572 av Elving Andersson (c) vari såvitt nu är i fråga hemställs

1. att riksdagen beslutar att införande av nya register för arbetsställenummer och lägenhetsnummer ej skall genomföras,

beträffande *utdömande av förelagt vite*

2573 av Allan Ekström (m) vari hemställs

2. att riksdagen – med motsvarande ändring av 20 § – beslutar att utdömande av vite skall ankomma på allmän domstol,

beträffande *samkörningar och integritets- och sekretessfrågor*

2570 av Marie-Ann Johansson (vpk) vari hemställs att riksdagen med godkännande av förslaget till lag om 1985 års folk- och bostadsräkning i övrigt beslutar att § 22 skall utgå ur lagförslaget,

2571 av Stig Josefson m. fl. (c) vari såvitt nu är i fråga hemställs

2. att riksdagen, i händelse av att yrkande 1 i motionen ej vinner bifall, i vart fall beslutar avslå FoB 85-lagens § 22,

2573 av Allan Ekström (m) vari hemställs

1. att riksdagen beslutar om sådan ändring av 21 och 22 §§ i lagen om 1985 års folk- och bostadsräkning att det av lagen tydligt framgår vilka konkreta uppgifter som får ingå i det föreslagna personregistret,

3. att riksdagen beslutar förse 24 § andra stycket med det tillägget att dispensrätten i 14 kap. 8 § sekretesslagen icke skall få tillämpas med avseende på det föreslagna personregistret,

beträffande *lag om arbetsställenummer*

2571 av Stig Josefson m. fl. (c) vari såvitt nu är i fråga hemställs

2. att riksdagen, i händelse av att yrkande 1 i motionen ej vinner bifall, i vart fall beslutar avslå propositionens förslag till lag om arbetsställenummer,

2572 av Elving Andersson (c) vari såvitt nu är i fråga hemställs

1. att riksdagen beslutar att införande av nya register för arbetsställenummer och lägenhetsnummer ej skall genomföras,

2574 av Kenth Skårvik (fp) och Kerstin Anér (fp) vari hemställs
2. att riksdagen, om yrkande 1 ej bifalls, i vart fall avslår propositionens förslag till lag om arbetsställenummer m. m.,

2579 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) vari hemställs
2. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om arbetsställenummer m. m.

Proposition 85

I proposition 85 föreslås att en allmän folk- och bostadsräkning (FoB 85) genomförs under år 1985. Regler härom ges i en särskild lag.

Folk- och bostadsräkningar har i Sverige sedan lång tid tillbaka genomförts vart femte år. Behovet av dessa undersökningar är enligt föredraganden väldokumenterat. I takt med att kommunerna och landstingskommunerna har fått ett större ansvar för samhällsplaneringen och för genomförandet av en rad samhällspolitiska åtgärder har folk- och bostadsräkningarna också kommit att spela en allt väsentligare roll som beslutsunderlag.

Det är därför angeläget att skapa ett enhetligt underlag för den regionala och lokala samhällsplaneringen. Detta förutsätter en tillgång på uppgifter om hela befolkningen avseende förutom ålder, kön och civilstånd jämväl sysselsättning, arbetspendling, hushållssammansättning, bostäder och yrke. Genom att göra en totalundersökning undviks att kommunerna behöver göra egna kostsamma undersökningar och underlättas möjligheterna till jämförelse kommunerna emellan. Materialet kan också utnyttjas för forskning och samhällsdebatt.

Om man skulle avstå från en räkning år 1985 skulle det innebära att beslutsfattare och planeringsorgan under 1980-talet som underlag för sina beslut skulle ha ett upp till tio år gammalt material. Det skulle medföra stora svårigheter inom samhällsplaneringens område.

Uppgifterna till FoB 85 skall enligt den föreslagna lagen samlas in dels genom en enkät till allmänheten och till husägare, dels genom utnyttjande av uppgifter som finns tillgängliga i register.

Enligt föredraganden bör 1985 års folk- och bostadsräkning läggas upp på ett något annorlunda sätt än det förslag till nya metoder för folk- och bostadsräkningar (FOBALT) som SCB redovisat i en särskild rapport. Utgångspunkten för detta förslag var att ersätta de traditionella räkningarna med samutnyttjande och sambearbetning av administrativa register.

Beträffande de uppgifter som skall insamlas anför föredraganden följande.

En årlig sysselsättningsstatistik bör komma till stånd. Arbetspendlingen bör belysas vart tredje år.

Detta görs möjligt genom att de kontrolluppgifter som arbetsgivarna varje år skall lämna till skattemyndigheterna i fortsättningen kompletteras

med en uppgift om arbetsställe för de arbetsgivare som har flera arbetsställen. Allmänheten behöver sålunda i denna del inte besväras med någon enkät.

FoB 85 bör inte omfatta uppgifter om arbetad tid.

För år 1985 samlas enligt propositionen uppgifterna om hushåll och lägenheter in genom en enkät till allmänheten och husägarna inom ramen för FoB 85.

Uppgifter om yrke bör inom FoB 85 hämtas in genom en enkät för år 1985. Frågan om uppbyggnaden av ett samlat utbildningsregister bör lösas i anknytning till den ordinarie utbildningsstatistikens ram.

Arbetet med FoB 85 skall enligt förslaget ledas av statistiska centralbyrån. Kommunerna skall också medverka.

Många medborgare har känt sin integritet hotad av den nya datatekniken med dess möjligheter till bearbetningar av skilda dataregister. Riksdagen och regeringen har mot denna bakgrund satt in en rad åtgärder för att stärka den enskildes skydd.

Det finns emellertid enligt föredragandens mening skäl för att på nytt överväga hur man skall skydda den enskildes personliga integritet i samband med statistiska undersökningar. Sådana överväganden kan lämpligen göras när statistikutredningens betänkande Framtida statlig statistik (SOU 1983: 74) behandlas. Utredningen lägger fram förslag i syfte att ytterligare stärka integritetsskyddet. Förslaget om FoB 85 skiljer sig i integritets- och sekretessavseende inte från de senaste folk- och bostadsräkningarna, FoB 75 och FoB 80.

Med den uppläggning av FoB 85 som föredraganden förordar kan totalkostnaden för staten och kommunerna preliminärt beräknas till ca 105 milj. kr., varav för kommunerna ca 30 milj. kr. För budgetåret 1984/85 beräknas medelsbehovet till 14 milj. kr.

Utskottet

Genomförande av en folk- och bostadsräkning år 1985

Folk- och bostadsräkningar (FoB) har sedan lång tid tillbaka genomförts vart femte år i vårt land. Genom en förändrad insamlings- och bearbetningsteknik har allmänhetens uppgiftslämnande successivt kunnat begränsas i förhållande till 1970 års FoB som varit den hittills mest omfattande undersökningen.

Inför beslutet om den senaste folk- och bostadsräkningen (FoB 80) anförde ett enigt finansutskott år 1979 att behovet av detaljerad statistik för exempelvis befolkningsprognoser och bostadsbyggnadsprogram var av sådan art att en totalundersökning 1980 var motiverad. Då något annat sätt att samla in vissa av de erforderliga uppgifterna än genom att uppgifter inhämtas via blankett till allmänheten ännu inte fanns, ansåg utskottet att en folk- och bostadsräkning borde genomföras 1980. Utskottet ansåg det

lämpligt att samtidigt inhämta vissa uppgifter om sysselsättning på blanketten. I den då aktuella propositionen (1978/79: 128) aviserades att SCB skulle ges ett utredningsuppdrag med utgångspunkten att insamlandet av de uppgifter som hittills ingått i folk- och bostadsräkningarna i framtiden skulle kunna insamlas helt utan att hushållen skall behöva lämna uppgifter. Utskottet uttalade att det var angeläget att detta arbete fullföljdes så att de nya insamlingsmetoderna skulle kunna användas fullt ut redan år 1985 och att det då skulle vara möjligt att via registerbearbetningar få fram uppgifter även om yrke och utbildning. Riksdagen beslutade på utskottets förslag med anledning av ett motionsyrkande att uppgiften om yrke skulle insamlas via blanketten vid 1980 års folk- och bostadsräkning.

SCB har i januari 1983 i en rapport, Nya metoder för folk- och bostadsräkningar (FOBALT), redovisat resultatet av sitt utredningsarbete. Rapporten innehåller ett förslag till registerlösning för framtida folk- och bostadsräkningar. För att utgångsmaterialet för registerlösningarna vad gäller hushåll och lägenheter skall kunna bli så aktuellt som möjligt föreslår SCB i FOBALT att en begränsad folk- och bostadsräkning genomförs år 1985.

I proposition 85 föreslås som framgått att 1985 års folk- och bostadsräkning bör genomföras och att den läggs upp på ett något annorlunda sätt än det förslag som FOBALT innehåller.

I flera motioner, *2571, 2574 och 2579*, yrkas avslag på propositionens förslag att genomföra en folk- och bostadsräkning år 1985.

Liksom tidigare anser utskottet att starka skäl talar för att genomföra folk- och bostadsräkningar vart femte år. Materialet från folk- och bostadsräkningarna utgör ett viktigt underlag för samhällsplaneringen framför allt på regional och kommunal nivå. Det gäller främst för planering av sysselsättning, arbetspendling, utbildning, barnomsorg, äldreomsorg, boende, energi och försvar.

Kommunerna har ålagts allt större ansvar för den regionala planeringen och för olika samhällspolitiska åtgärder. Behovet av ett på regional nivå tillförlitligt statistiskt material har därmed ökat. Folk- och bostadsräkningen är den enda undersökning av detta slag som omfattar hela befolkningen. Genom denna totalundersökning erhålls en avstämning av förhållandena vart femte år. Den ger dessutom ett basregister som kan utgöra urvalsram för andra undersökningar. Av detta följer att man inte som föreslås i motion 2579 kan göra folk- och bostadsräkningar i form av urvalsundersökningar. Däremot kan olika typer av urvals- och specialundersökningar genomföras under den mellanliggande perioden för att få en uppfattning om vissa utvecklingstendenser.

I flera motioner har anförts att totalundersökningar behöver genomföras endast vart tionde år. Med beaktande av den tid bearbetning av materialet tar skulle det innebära att planeringsorganen skulle få arbeta med ett upp till tio–tolv år gammalt material. Samhället tenderar att förändras i allt

snabbare takt. Ett tidsintervall på tio år mellan folk- och bostadsräkningarna skulle leda till en kraftig försämring av den kommunala handlingsberedskapen. Det finns risk för att man skulle tvingas att genomföra andra typer av undersökningar i stället, som i så fall skulle öka de totala samhällskostnaderna.

I flera motioner anförs vidare som skäl för att inte genomföra någon folk- och bostadsräkning år 1985 att integritets- och sekretessfrågorna inte blivit tillfredsställande lösta i det föreliggande lagförslaget.

De förslag till reglering av integritets- och sekretessfrågorna som föreslås i FoB 85 är desamma som i de närmast föregående undersökningarna. Statistikutredningen har i sitt betänkande Framtida statlig statistik (SOU 1983: 74) föreslagit vissa ändringar av nu gällande sekretess- och datalagstiftning. Ett genomförande av statistikutredningens förslag skulle komma att omfatta även de uppgifter som avses med förevarande lagförslag.

Utskottet anser emellertid i likhet med lagrådet att det förhållandet att sekretessfrågan inte fått sin slutgiltiga lösning utgör inte skäl att nu motsätta sig att lagförslagen antas. Så länge ändamålet för folk- och bostadsräkningen inskränker sig till statistikproduktion och för kontroll av folkbokföringen samt garantier skapas för att annan användning inte kommer i fråga finns enligt utskottets mening ingen anledning att från integritetssynpunkt rikta någon kritik mot uppgiftsinsamlingen.

Utskottet ser därför inte skäl att av integritetsskäl avstå från att genomföra en folk- och bostadsräkning år 1985. Utskottet återkommer i det följande till dessa frågor och till de särskilda yrkanden som väckts i detta avseende.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2571 yrkande 1, 2574 yrkande 1 och 2579 yrkandena 1 och 3.

Framtida folk- och bostadsräkningar

I *motion 2572* anförs att om det allmänna talet om att slå vakt om den personliga integriteten skall ges sakligt innehåll bör planerna på att genomföra framtida folk- och bostadsräkningar genom samkörningar mellan olika befintliga register bestämt tillbakavisas. I stället bör en kritisk bedömning ske av värdet av det omfattande uppgiftsinsamlandet. Underlag för samhällsplaneringen bör i stället kunna sammanställas genom stickprovsvisa undersökningar och enkäter.

Som framgått uttalade utskottet 1979 att det var angeläget att arbetet med att utveckla nya insamlingsmetoder genom att utnyttja befintliga register fullföljdes. Därigenom skulle hushållens uppgiftslämnande kunna minska ytterligare eller upphöra helt.

Utskottet anser alltjämt att detta arbete bör fullföljas. Samtidigt bör arbetet fortsätta med att stärka den enskildes skydd mot risker för kränkning av den personliga integriteten. Utskottet vill också framhålla vikten av att allmänheten informeras om statistiksekretessen och de säkerhetsåtgärder som vidtas för att skydda statistiska uppgifter.

Det finns, som statistikutredningen särskilt framhåller, skäl att särskilt klarlägga skillnaderna i sättet att använda uppgifter för å ena sidan statistik och forskning och å andra sidan administrativa ändamål. För att relevant statistik skall kunna framställas måste medborgarna med förtroende kunna lämna uppgifter till statistiken. Den oro och osäkerhet som uppstår genom en systematisk sammanblandning i debatten av vad statistiska och administrativa uppgifter egentligen innebär måste enligt statistikutredningen elimineras.

Utskottet vill också peka på möjligheten för den enskilde att med stöd av 10 § i datalagen erhålla information om vad som registrerats om honom/henne i skilda register.

Utskottet avstyrker med det anförda motion 2572 yrkande 3.

Personuppgift om personnummer

I *motion 2572* anförs att det inte är nödvändigt att kunna identifiera den enskilde individen i det statistiska materialet. Det är därför helt onödigt att personnummer lämnas på FoB-blanketterna. Riksdagen bör därför enligt motionären besluta att personnummer ej skall redovisas.

Eftersom uppgifterna på personblanketten (person- och bostadsuppgifter) skall kompletteras med uppgifter från vissa i lagförslaget angivna register måste personnumret användas vid identifieringen. Personnumret på personblanketten är således en nödvändig förutsättning för att kunna bygga upp det föreslagna folk- och bostadsräkningsregistret. Dessutom innehåller personnumret de för statistiken grundläggande uppgifterna om kön och ålder. Utskottet avstyrker därför yrkande 2 i motion 2572.

Personuppgift om utbildning

I *motion 2578* anförs att mycket har hänt på utbildningsområdet sedan utbildningsuppgifterna senast insamlades i samband med folkräkningen 1970. Motionären föreslår därför att envar som har att lämna uppgift om arbete och bostad erhåller information om utbildningsuppgift från det befintliga registret. Alla ges på så vis möjlighet att kontrollera uppgiftens riktighet och korrigera eventuella felaktigheter i samband med folkräkningen 1985.

Utskottet delar motionärens uppfattning att det är angeläget att utbildningsregistret blir tillförlitligt. Erfarenheterna från 1960 och 1970 års räkningar, då utbildningsuppgifter ingick, är emellertid att det är mycket svårt att få utbildningsuppgifter av god kvalitet från en enkät. I propositionen görs bedömningen att utbildningsregistren är förhållandevis väl utbyggda och att det därför inte är motiverat att i framtiden genomföra kartläggningen av utbildningen i samband med folk- och bostadsräkningar. Mot bakgrund härav anser utskottet att utbildningsuppgiften inte bör ingå i personuppgiften i FoB 85. Motion 2578 yrkande 2 avstyrks därmed.

Uppgifter om sysselsättning, arbetad tid m. m.

I *motionerna 2575, 2576, 2577* och *2578* anförs att uppgifter om sysselsättning är av central betydelse inom flera planeringsområden. Motionärerna uttrycker sin tveksamhet inför de skattningar av sysselsättningen som i propositionen föreslås ske utifrån inkomstuppgifterna. I stället bör räkningstillfället FoB 85 tas till vara för att få uppgifter om arbetad tid som hållpunkt för den löpande sysselsättningsstatistiken. Kostnaden härför bedöms som marginell. I motionerna 2575 och 2577 föreslås därför att uppgifter om arbetad tid insamlas via personblanketten och i motion 2576 föreslås att uppgiften insamlas via kontrolluppgiften.

Handelsanställdas förbund, Svenska kommunalarbetareförbundet och Hotell- och restauranganställdas förbund har i skrivelse till utskottet framhållit att uppgifter om arbetstider är angelägna ur deras synpunkt. Urvalsundersökningar kan inte ersätta den detaljerade kunskap om arbetstider som tidigare framkommit genom folkräkningarna. Det är angeläget att kunna följa arbetstidens förändringar över tiden för att kunna påverka arbetstidens längd för de anställda, anför förbunden. För avtalspolitiken inom förbunden centralt, lokala uppföljningar och anpassningsförhandlingar finns behov av uppgifter om veckoarbetstiderna. Det är bl. a. på underlag av folkräkningarnas uppgifter om arbetstidens längd för medlemmarna som förbunden krävt minimiarbetstid i avtalen. Förbunden vill därför att man inhämtar uppgifter om arbetad tid, i första hand via kontrolluppgifter, i andra hand via folkräkningen.

Utskottet delar den framförda uppfattningen att uppgifter om arbetad tid är värdefulla. De utgör ett väsentligt underlag för sysselsättningsplanering, barnomsorgsplanering och pendlingsstudier. De har som framgått stor betydelse för de fackliga organisationerna som underlag för avtalsförhandlingar. Det är i det sammanhanget viktigt att uppmärksamma att lika tillgång på statistik är en viktig förutsättning för att skapa jämbördiga förhandlingsparter. Som framgår av motionerna och förbundens skrivelse blir de differentierade arbetstiderna allt vanligare. Det finns starka skäl att följa denna utveckling. Detta gör att det finns ett behov av en årlig sysselsättningsstatistik. Folk- och bostadsräkningen kan inte tillgodose dessa krav.

I propositionen föreslås i stället som underlag för en årlig sysselsättningsstatistik att kontrolluppgifterna förses med arbetsställenummer. Detta skulle beröra ca 15000 företag som har flera arbetsställen. Genom att utveckla tekniken att utifrån inkomststatistiken skatta omfattningen av sysselsättningsgraden undviks att företagen eller enskilda uppgiftslämnare belastas med dessa uppgifter. Därigenom skulle det vara möjligt att åstadkomma en årlig sysselsättningsstatistik. Utskottet anser att denna möjlighet i första hand bör prövas och avstyrker därmed yrkandena om arbetad tid i motionerna 2575, 2576, 2577 och 2578 yrkande 1.

Uppgifter om tobaksbruk

Professor Sune Bergström och professor Lars Friberg, chef för statens miljömedicinska laboratorium, har som företrädare för Cancerkommittén inför utskottet uttryckt önskemål om att uppgifter om tobaksbruk skulle ingå i 1985 års folk- och bostadsräkning. Enligt vad som anfördes för utskottet skulle dessa uppgifter, om de tillfördes cancerregistret, kunna bidra till att vidga kunskaperna om tobaksbrukets betydelse för utbredning av cancer och för hjärt- och kärlsjukdomar och möjliggöra andra specialundersökningar med samma syfte. Erfarenheterna av liknande undersökningar i andra länder har visat sig vara mycket goda.

Utskottet har inte under ärendets behandling kunnat utvärdera huruvida det är lämpligt eller möjligt att insamla uppgifter om tobaksbruk i samband med FoB 85. Utskottet är därför inte berett att nu föreslå ett sådant tillägg till FoB 85. Enligt utskottets mening är emellertid frågan om cancerns och hjärt- och kärlsjukdomarnas orsaker så angelägen att det bör närmare övervägas om dessa uppgifter är möjliga att insamla i detta sammanhang. Det får ankomma på regeringen att närmare pröva denna fråga och återkomma till riksdagen med förslag härom. Detta bör ges regeringen till känna.

Fastighetsuppgifter om lägenhetsnummer

I *motion 2572* anförs att det vore att föregripa folkbokföringskommitténs arbete att redan nu införa ett system med lägenhetsnummer. Förslaget till 1985 års folk- och bostadsräkning bör därför enligt motionären avvisas i denna del.

Uppgifterna om bostäder i tidigare folk- och bostadsräkningar har varit ett viktigt underlag för bostadsplanering. Det finns enligt vad som anförs i propositionen inte något alternativt underlag som kan ge liknande information. Om det visar sig att det av folkbokföringstekniska och skatteadministrativa skäl är ändamålsenligt att lägga om folkbokföringen så att den knyts an till lägenheter, kan en reell grund skapas för att i statistiska sammanhang kunna koppla ihop uppgifter om hushåll och lägenheter. Detta skulle i hög grad underlätta framtagandet av en fungerande hushålls- och bostadsstatistik för samhällsplaneringen utan insamling genom enkät.

När folkbokföringskommittén har redovisat sina undersökningar om möjligheterna att förändra folkbokföringen, kan det bli anledning att återkomma till frågan om en registerbaserad hushålls- och bostadsstatistik för samhällsplaneringsändamål.

Mot bakgrund av att uppgifterna om hushåll och lägenheter måste vara av mycket god kvalitet bör dessa uppgifter även denna gång samlas in genom en enkät till allmänheten inom FoB 85. Motion 2572 yrkande 1 i denna del avstyrks därför.

Utdömande av förelagt vite

I *motion 2573* anförs att frågan om allmän domstol bör berövas rätten att handlägga mål om utdömande av viten är av mycket stor principiell betydelse från rättssäkerhetssynpunkt. Av rättssäkerhetsskäl bör det inte överlämnas till länsrätt att pröva frågan om utdömande av vite. Det bör i stället ankomma på allmän domstol, anför motionären.

För att hålla en hög kvalitet på materialet från FoB 85 är det nödvändigt att uppgiftsskyldigheten fullgörs i största möjliga utsträckning. Som yttersta åtgärd för att få in uppgifter används vitesföreläggande. Enligt lagförslaget prövas frågor om utdömande av vite av länsrätten. Samma ordning tillämpades vid 1980 års folk- och bostadsräkning. Utskottet ser inte skäl att nu ändra detta förfarande. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2573 yrkande 2.

Samkörningar, kompletteringar samt integritets- och sekretessfrågor

I 22 § förslaget till lag om 1985 års folk- och bostadsräkning sägs att om SCB skall använda uppgifterna från denna räkning tillsammans med andra uppgifter för att framställa statistik för vissa angivna syften som anges i lagen, får det ske bara efter tillstånd från datainspektionen eller efter beslut av riksdagen eller regeringen och med yttrande från datainspektionen i enlighet med datalagen (1973: 289). En motsvarande bestämmelse fanns i de närmast föregående folk- och bostadsräkningarna. I propositionen anförs att paragrafen skall tolkas restriktivt.

I *motion 2571* anförs att genom denna paragraf kan registeruppgifterna utnyttjas för ändamål som ej avsetts vid insamlingen. Det är därför enligt motionärernas mening direkt olämpligt redan av principiella skäl att införa en sådan bestämmelse i lagen. Den bör således utgå.

I *motion 2570* anförs att detta personregister innebär, liksom alla andra personregister, ett visst intrång i den personliga integriteten. Det är därför viktigt att den lagstiftning som reglerar detta register är klar och entydig. Medborgarna skall kunna lita på att de uppgifter man ställer till samhällets förfogande inte missbrukas eller används på ett sätt som inte var tänkt när uppgifterna samlades in. Genom att bostadsräkningens register i efterhand kan kompletteras efter beslut från regeringen eller datainspektionen förloras syftet med lagen, nämligen att det är riksdagen som beslutar om innehållet i en folk- och bostadsräkning. 22 § bör därför utgå ur lagförslaget enligt motionärens mening. Eventuella kompletteringar kan då endast ske efter beslut i riksdagen, anser motionären.

I *motion 2573* anförs att av hänsyn till den enskildes integritet bör det oavvisligen vara riksdagen förbehållet såväl att ange de ändamål för vilka det föreslagna folk- och bostadsräkningsregistret skall inrättas som att uttömmande bestämma vilka uppgifter som skall ingå i personregistret i fråga. Av konstitutionella skäl bör därför 21 och 22 §§ ges en sådan avfattning att lagen entydigt utsäger vilka datauppgifter som får tillföras det föreslagna personregistret.

Konstitutionsutskottet har med anledning av dessa yrkanden anfört (KU 1983/84: 3 y) att det är synnerligen angeläget att integritetsaspekterna blir tillbörligen beaktade i samband med inrättande av dataregister och vid s. k. samkörning mellan olika register. Mot bakgrund av att de ändamål för vilka de insamlade uppgifterna får användas anges i lagförslaget kan konstitutionsutskottet godta förslaget till FoB 85 från de synpunkter utskottet har att beakta. Konstitutionsutskottet erinrar om att tillämpningen av 22 § i lagen måste ske med stor restriktivitet.

Finansutskottet vill för sin del anföra följande. Datatekniken har lagt grunden för möjligheten att i stora system registrera och bearbeta information. Den nya tekniken har också gett upphov till en omfattande diskussion i synnerhet när uppgifter om enskildas personliga förhållanden matas in i sådana system. Utskottet anser därför i likhet med konstitutionsutskottet att det är synnerligen angeläget att integritetsaspekterna blir tillbörligen beaktade i samband med inrättande av dataregister och vid s. k. samkörning mellan olika register.

Det har av motionerna framgått att många människor känner oro inför datateknikens möjligheter att hantera uppgifter om personliga förhållanden. Uppgifter som enskilda personer lämnar vid ett tillfälle och för ett visst ändamål kan, menar många, komma att användas vid andra tillfällen för andra än de ursprungliga ändamålen. För att förhindra att så sker med uppgifter som lämnats i samband med folk- och bostadsräkningarna brukar i en särskild lag för varje folk- och bostadsräkning inledningsvis anges för vilka syften uppgifterna insamlas. Där framgår också att uppgifterna skall användas för att framställa statistik och för kontroll av folkbokföringen. De kan därför inte ligga till grund för administrativa beslut angående enskilda personer.

Alla uppgifter som lämnas i samband med folk- och bostadsräkningar som avser enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden och som kan hänföras till den enskilde är skyddade enligt sekretesslagen. Det innebär att dessa uppgifter inte får utlämnas, varken muntligen, skriftligen eller på annat sätt. Sekretessen gäller inte enbart mot enskilda utan även i förhållande till andra myndigheter. Den s. k. statistiksekretessen är absolut. Uppgifterna måste således hemlighållas även om någon påvisbar skada av ett utlämnande inte finns. Vissa specificerade undantag finns emellertid.

SCB får inte på egen hand bilda nya register med uppgifter från folk- och bostadsräkningarna. Enligt datalagen (1973: 289) får sådana register inrättas endast efter beslut av riksdagen, regeringen eller med tillstånd av datainspektionen.

Det kan nämnas också i detta sammanhang att statistikutredningen i sitt betänkande Framtida statlig statistik (SOU 1983: 74) föreslagit vissa förändringar av gällande sekretess- och datalagstiftning. Utredningen anser framför allt att register för forsknings- och statistikändamål har en särställ-

ning i förhållande till andra personregister genom att enskilda uppgifter i dem inte läggs till grund för någon åtgärd som riktar sig mot individen. Denna särställning anser utredningen bör markeras på olika sätt. Förslagen remissbehandlas f. n.

Det bör också nämnas att enskilda personer har rätt enligt 10 § datalagen att erhålla information om vad som registrerats om honom/henne i skilda register.

Trots att uppgifterna i folk- och bostadsräkningsregistren sålunda är skyddade på olika sätt och användningen av dem särskilt reglerad hävdas ofta i debatten att oron för intrång i den personliga integriteten är mycket utbredd. Eftersom den formella regleringen av uppgiftsanvändningen, sekretess- och integritetsfrågorna är omfattande, är det i första hand inte på dessa områden som behov av skärpningar föreligger. Det torde snarare vara beträffande kontrollen av efterlevnaden av dessa regler och insynen i den praktiska hanteringen av de insamlade uppgifterna som vissa förbättringar skulle kunna ske. För att göra det uppenbart för alla att uppgifter insamlade för folk- och bostadsräkningen ej används för annat än statistik bör därför enligt utskottet en särskild parlamentariskt sammansatt statistikkommission inrättas för att följa arbetet med folk- och bostadsräkningen 1985 med särskild uppgift att uppmärksamma sekretess- och integritetsfrågorna. Det bör ankomma på regeringen att utforma den närmare preciseringen av denna kommissions arbetsuppgifter och ställning. Kommissionen skall ha en övervakande funktion utan att inkräkta på datainspektionens eller SCB: s ansvarsområde. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om inrättande av en statistikkommission i enlighet med vad utskottet anfört i god tid innan bearbetningen av FoB-materialet påbörjas. Detta bör ges regeringen till känna.

Utskottet anser att SCB för särskilda undersökningar med den begränsning som anges i 1 § bör kunna få inhämta vissa uppgifter från folk- och bostadsräkningsregister och andra register. Inrättande av sådana personregister får ske enbart enligt beslut eller med tillstånd som avses i datalagen (1973: 289).

Genom sådana samkörningar skulle SCB ha möjlighet att utnyttja uppgifter från FoB 85 på samma sätt som tidigare års FoB-material utnyttjats för exempelvis det s. k. cancerregistret, födelseregistret, dödsfallsregistret, olika flyttningsundersökningar, studier av befolkningsförändringen och yrkesrörlighet samt boendeundersökningar. Antalet samkörningar av denna typ har hittills varit av den omfattningen att det inte torde vara realistiskt att låta riksdagen ta ställning till inrättandet av vart och ett av dessa register.

Utskottet anser i likhet med vad som föreslås i propositionen att dessa register får prövas enligt datalagen (1973: 289). Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 2570, 2571 yrkande 2 i denna del och 2573 yrkande 1 i denna del.

Utskottet anser vidare att den precisering av registeruppgifterna som gjorts i lagförslaget är väl avvägd med hänsyn till administrativ smidighet och från integritets- och informationssynpunkt. Någon ytterligare precisering av 21 § som påyrkas i motion 2573 synes inte nödvändig. Utskottet avstyrker motionen i denna del.

I flera motioner, där avslag yrkas på hela propositionen, har anförts att det vore olämpligt eller fel att nu fatta beslut om en folk- och bostadsräkning innan de integritetsfrågor som aktualiserats av statistikutredningen behandlats av riksdagen.

I *motion 2573* anförs att av hänsyn till den enskildes integritet bör det inrättade personregistret omfattas av fullständigt sekretesskydd. Det bör därför inte vara möjligt att åstadkomma utlämnande av uppgifter med mindre än att riksdagen medger detta genom att stifta en särskild lag. Den i 14 kap. 8 § sekretesslagen intagna dispensrätten för regeringen att bryta sekretess bör därför inte gälla ifrågavarande register, anser motionären.

Statistikutredningen föreslår i sitt betänkande Framtida statlig statistik (SOU 1983: 74) skärpningar av sekretess- och datalagstiftningen på två punkter. På en tredje punkt, som statistikutredningen övervägt, nämligen avseende regeringens allmänna dispensbefogenhet enligt 14 kap. 8 § sekretesslagen att häva sekretessen i enskilda fall, avstår man emellertid från att föreslå någon förändring. Eftersom det f. n. inte finns några undantag från regeringens dispensbefogenhet, vill utredningen inte att uppgifter insamlade för statistik skall upptas som sådant undantag, men utredningen anser att frågan bör beaktas vid en eventuell framtida översyn av regeringens dispensbefogenheter.

Utskottet har inte anledning att i detta sammanhang, innan utredningens förslag remissbehandlats, ta ställning till dessa. Inte heller de skäl motionären anför för en förändring anser utskottet motivera ett föregripande av denna remissbehandling. Utskottet avstyrker med det anförda motion 2573 yrkande 3.

Lag om arbetsställenummer

I *motionerna 2571, 2572, 2574 och 2579* yrkas att riksdagen avslår förslaget till lag om arbetsställenummer. Motionärerna anför att det innebär en ökad arbetsbelastning för företagen och att det är principiellt felaktigt att använda kontrolluppgifterna för andra ändamål än för kontroll av skatteuppbörden.

Som utskottet anfört i anslutning till behandlingen av yrkandena om att tillföra folk- och bostadsräkningen uppgifter om arbetad tid innebär förslaget att arbetsställenummer skall anges på kontrolluppgiften att möjligheter skapas för att årligen redovisa sysselsättningsuppgifter. Sådana uppgifter är av stort värde för sysselsättningsplaneringen. Att tillföra kontrolluppgiften ett arbetsställenummer innebär visserligen ett avsteg från principen att

skatteadministrationen inte skall besväras med uppgifter som inte ingår i beskattningen. Men det bör uppmärksammas att enligt förslaget i propositionen ankommer det på SCB att före inkomståret sända ut uppgifter om arbetsställenummer till de arbetsgivare som har flera arbetsställen. Likaså skall SCB svara för påminnelser till arbetsgivarna samt för de kontrollåtgärder som kan behöva vidtas. Det innebär att skattemyndigheternas merarbete torde bli förhållandevis begränsat. För arbetsgivarna innebär den föreslagna ordningen sannolikt ett mindre merarbete än om uppgifterna insamlades direkt från företagen genom en enkät. Sysselsättningsuppgifter har tidigare insamlats genom enkät.

Utskottet tillstyrker med det anförda propositionens förslag och avstyrker motionerna 2571 yrkande 2 i denna del, 2572 yrkande 1 i denna del, 2574 yrkande 2 samt 2579 yrkande 2.

Anslag

Enligt förslaget i proposition 100 bilaga 15 punkt G 3 beräknas medelsbehovet för Folk- och bostadsräkningar budgetåret 1984/85 till 14 milj. kr. Utskottet har inte något att erinra mot denna beräkning.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *avslag på proposition 1983/84: 85*
   att riksdagen avslår motionerna 1983/84: 2571 yrkande 1, 1983/84: 2574 yrkande 1 och 1983/84: 2579 yrkande 1.
2. beträffande *förslag till urvalsundersökning*
   att riksdagen avslår motion 1983/84: 2579 yrkande 3.
3. beträffande *framtida folk- och bostadsräkningar*
   att riksdagen avslår motion 1983/84: 2572 yrkande 3.
4. beträffande *genomförandet av en folk- och bostadsräkning år 1985*
   att riksdagen antar i proposition 1983/84: 85 moment 1 framlagt förslag till lag om 1985 års folk- och bostadsräkning utom i vad avser 5, 9, 20–22 och 24 §§,
5. beträffande *personuppgifter*
   att riksdagen med avslag på motionerna 1983/84: 2572 yrkande 2, 1983/84: 2575, 1983/84: 2576, 1983/84: 2577 och 1983/84: 2578 antar förslaget till lydelse av 5 § lagen om 1985 års folk- och bostadsräkning samt som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om uppgifter om tobaksbruk,
6. beträffande *fastighetsuppgifter om lägenhetsnummer*
   att riksdagen med avslag på motion 1983/84: 2572 yrkande 1 i denna del antar förslaget till lydelse av 9 § lagen om 1985 års folk- och bostadsräkning,

7. beträffande *utdömande av förelagt vite*
   att riksdagen med avslag på motion 1983/84: 2573 yrkande 2 antar förslaget till lydelse av 20 § lagen om 1985 års folk- och bostadsräkning,
8. beträffande *samkörningar*
   att riksdagen med avslag på motionerna 1983/84: 2570, 1983/84: 2571 yrkande 2 i denna del och 1983/84: 2573 yrkande 1 i denna del antar förslaget till lydelse av 22 § lagen om 1985 års folk- och bostadsräkning samt som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en statistikkommission för folk- och bostadsräkningen,
9. beträffande *registeruppgifter*
   att riksdagen med avslag på motion 1983/84: 2573 yrkande 1 i denna del antar förslaget till lydelse av 21 § lagen om 1985 års folk- och bostadsräkning,
10. beträffande *sekretess*
    att riksdagen med avslag på motion 1983/84: 2573 yrkande 3 antar förslaget till lydelse av 24 § lagen om 1985 års folk- och bostadsräkning,
11. beträffande *arbetsställenummer*
    att riksdagen med avslag på motionerna 1983/84: 2571 yrkande 2 i denna del, 1983/84: 2572 yrkande 1 i denna del, 1983/84: 2574 yrkande 2 och 1983/84: 2579 yrkande 2 antar i proposition 1983/84: 85 moment 2 framlagt förslag till lag om arbetsställenummer m. m.,
12. beträffande *anslag*
    att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 100 bilaga 15 punkt G 3 till *Folk- och bostadsräkningar* för budgetåret 1984/85 under trettonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 14 000 000 kr.

Stockholm den 8 maj 1984

På finansutskottets vägnar

ARNE GADD

Närvarande: Arne Gadd (s), Lars Tobisson (m), Paul Jansson (s), Per-Axel Nilsson (s), Roland Sundgren (s), Christer Nilsson (s), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Torsten Karlsson (s), Hugo Hegeland (m), Margit Gennser (m), Gerd Engman (s), Karl-Anders Petersson (c), Hans Petersson i Hallstahammar (vpk) och Kenth Skårvik (fp).

Reservationer

1. Genomförande av en folk- och bostadsräkning år 1985

Lars Tobisson (m), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Hugo Hegeland (m), Margit Gennser (m), Karl-Anders Petersson (c) och Kenth Skårvik (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Folk- och bostadsräkningar" och på s. 7 slutar med "1 och 3" bort ha följande lydelse:

Folk- och bostadsräkningar har hittills genomförts vart femte år i Sverige. Syftet har varit att insamla statistik för planeringsändamål, forskning och allmän information. Dessa allmänna syften har gjort att materialet inte varit anpassat till konkreta beslutssituationer.

Uppgiftslämnandet till stora personregister har under senare år i ökad utsträckning börjat ifrågasättas. Många människor känner oro att lämna uppgifter om sina personliga och ekonomiska förhållanden till denna typ av register. I takt med datateknikens ökade möjligheter att bearbeta och sammanställa information om personliga förhållanden har integritets- och sekretessfrågorna fått ökad betydelse. Genom samkörning mellan olika register och av uppgifter lämnade vid olika tillfällen för skilda ändamål kan information sammanställas om den enskilde individen som kan uppfattas som intrång i den personliga integriteten. Till detta kommer ökade risker för felregistrering vid samkörning av uppgifter inhämtade för olika ändamål och vid olika tidpunkter.

Statistikutredningen som nyligen avslutat sitt arbete anser att det finns motiv för att genomföra ytterligare åtgärder som stärker skyddet för den enskildes integritet. Utredningen förordar därför en stramare tillämpning och skärpning av nu gällande sekretess- och datalagstiftning. Statistikutredningens förslag remissbehandlas f. n. Enligt utskottets mening bör dessa frågor lösas innan man genomför en ny folk- och bostadsräkning. Ytterligare ett skäl för att nu avstå från att företa en allmän folkräkning är att folkbokföringsfrågorna f. n. utreds.

Utskottet ställer sig tveksamt till de femåriga intervaller som f. n. tillämpas.

Folk- och bostadsräkningar är mycket kostsamma. Statens och kommunernas kostnader för FoB 85 beräknas till 105 milj. kr., därav 30 milj. kr. för kommunerna. Därtill kommer kostnader för uppgiftslämnarna. Vid tidigare folk- och bostadsräkningar har kostnaderna kraftigt underskattats.

Många frågeställningar, som det i olika sammanhang kan finnas behov av att belysa och som folk- och bostadsräkningsuppgifterna hittills har lämnat underlag för, torde kunna åskådliggöras bättre och ändamålsenligare med speciella undersökningar. Framför allt torde behovet av aktuell

regional och kommunal statistik bättre kunna tillgodoses genom specialundersökningar. Bearbetningen av materialet från folk- och bostadsräkningarna tar flera år, vilket gör uppgifterna mindre lämpade för planeringsändamål. Det finns t. o. m. risk för att de leder till en sämre planering.

Ett av de ursprungliga motiven för att genomföra folk- och bostadsräkningar var att det fanns behov av vissa demografiska grunduppgifter, bl. a. för internationellt bruk. Vidare användes dessa register som urvalsramar för olika typer av urvalsundersökningar. Numera finns emellertid register över hela befolkningen uppbyggt på annat sätt, vilket gör att ett av de viktigare ursprungliga motiven för folk- och bostadsräkningar bortfallit. De speciella frågeställningar som avses bli belysta med propositionens förslag till folk- och bostadsräkning skulle mycket väl kunna besvaras genom specialundersökningar på urvalsbasis. Det gäller exempelvis frågor om bostadsstandard, pendlingstudier etc.

Utskottet tillstyrker med det anförda motionerna 2571, 2574 och 2579 som yrkar avslag på propositionens förslag till folk- och bostadsräkning år 1985. Utskottet tillstyrker vidare motion 2579 yrkande 3 att en urvalsundersökning görs för att belysa de frågor som föreslås i propositionen om folk- och bostadsräkningar.

dels utskottets hemställan under 1 och 2 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *avslag på proposition 1983/84:85*
   att riksdagen med bifall till motionerna 1983/84: 2571 yrkande 1, 1983/84: 2574 yrkande 1 och 1983/84: 2579 yrkande 1 avslår regeringens proposition om 1985 års folk- och bostadsräkning, m. m.,
2. beträffande *förslag till urvalsundersökning* att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 2579 yrkande 3 hos regeringen begär förslag till urvalsundersökning i enlighet med de riktlinjer som framförts i motionen,

2. Framtida folk- och bostadsräkningar

Lars Tobisson (m), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Hugo Hegeland (m), Margit Gennser (m), Karl-Anders Petersson (c) och Kenth Skårvik (fp) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Som framgått" och på s. 8 slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Det finns enligt utskottets mening inte skäl att nu genomföra en folk- och bostadsräkning. Inför framtida folk- och bostadsräkningar – som inte bör ske lika ofta som hittills – bör sekretess- och integritetsfrågorna uppmärksammas i större utsträckning än hittills. Bl. a. bör statistikutredningens

förslag närmare övervägas. Dessa frågor blir enligt utskottet så mycket mer angelägna, eftersom framtida folkräkningar i stor utsträckning kommer att bygga på uppgifter från olika befintliga register. Utskottet avstyrker därmed motion 2572 yrkande 3.

3. Samkörningar

Lars Tobisson (m), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Hugo Hegeland (m), Margit Gennser (m), Karl-Anders Petersson (c) och Kenth Skårvik (fp) anser – under förutsättning av avslag på reservation 1 – att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Finansutskottet vill" och på s. 14 slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att med hänsyn till den betydelse sekretess och integritetsfrågorna fått bör möjligheterna till samkörningar med FoB 85 och andra register regleras i särskild ordning som ger riksdagen möjlighet att överblicka de samkörningar som sker. Regeringen bör därför ges i uppdrag att återkomma till riksdagen med förslag härom i enlighet med vad utskottet anfört. I detta sammanhang bör också uppmärksammas de förslag till skärpningar av sekretess- och datalagstiftningen som statistikutredningen föreslagit. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna 2570, 2571 yrkande 2 i denna del och 2573 yrkande 1 i denna del bör ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *samkörningar*
att riksdagen antar förslaget till lydelse av 22 § lagen om 1985 års folk- och bostadsräkning samt med anledning av motionerna 1983/84: 2570, 1983/84: 2571 yrkande 2 i denna del och 1983/84: 2573 yrkande 1 i denna del hos regeringen begär förslag till tilläggsbestämmelser i enlighet med vad utskottet anfört.

4. Lag om arbetsställenummer

Lars Tobisson (m), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Hugo Hegeland (m), Margit Gennser (m), Karl-Anders Petersson (c) och Kenth Skårvik (fp) anser – under förutsättning av avslag på reservation 1 – att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Som utskottet" och på s. 15 slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är principiellt felaktigt att belasta kontrolluppgifterna med statistiska uppgifter. Det är viktigt att arbetsgivarnas skatteredovisning inte kompliceras ytterligare med uppgifter som är irrelevanta ur beskattningssynpunkt. Inte heller bör skatteadministrationen belastas med uppgifter av denna typ. Riksskatteverket har avvisat detta förslag. Utskottet anser det viktigt att uppgifter som insamlas för ett ändamål till en myndighet inte används för andra ändamål av en annan myndighet. Med det anförda avstyrker utskottet att riksdagen antar lagen om arbetsställenummer.

dels utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *arbetsställenummer*
att riksdagen med bifall till motionerna 1983/84: 2571 yrkande 2 i denna del, 1983/84: 2572 yrkande 1 i denna del, 1983/84: 2574 yrkande 2 och 1983/84: 2579 yrkande 2 avslår i proposition 1983/84: 85 moment 2 framlagt förslag till lag om arbetsställenummer m. m..

5. Anslag

Lars Tobisson (m), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Hugo Hegeland (m), Margit Gennser (m), Karl-Anders Petersson (c) och Kenth Skårvik (fp) anser – under förutsättning av bifall till reservation 1 – att

dels den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Enligt förslaget" och slutar med "denna beräkning" bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund av att utskottet anser att någon folk- och bostadsräkning inte bör genomföras år 1985 kan medelsbehovet för Folk- och bostadsräkningar för budgetåret 1984/85 beräknas till 1 milj. kr. Dessa utgifter avser bl. a. bearbetningar av material från FoB 80.

dels utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *anslag*
att riksdagen med anledning av proposition 1983/84: 100 bilaga 15 punkt G 3 till *Folk- och bostadsräkningar* för budgetåret 1984/85 under trettonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.

Särskilt yttrande

Lars Tobisson (m), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Hugo Hegeland (m), Margit Gennser (m), Karl-Anders Petersson (c) och Kenth Skårvik (fp) anför:

Mot bakgrund av att vi yrkat avslag på propositionens förslag till folk- och bostadsräkning år 1985 anser vi oss inte ha anledning att ta ställning till innehållet i de enskilda paragraferna i lagförslaget.

Bilaga 1

1 Förslag till
Lag om 1985 års folk- och bostadsräkning

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § År 1985 företas en allmän folk- och bostadsräkning (FoB 85) i syfte att dels framställa statistik för samhällsplanering, forskning och allmän information, dels kontrollera folkbokföringen.

2 § Folk- och bostadsräkningen genomförs av statistiska centralbyrån med hjälp av automatisk databehandling.

Till folk- och bostadsräkningen skall lämnas person-, bostads- och fastighetsuppgifter enligt 4–16 §§.

Registeruppgifter får inhämtas enligt 21 §.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer fastställer när uppgifterna enligt 2 § skall lämnas eller inhämtas och vilken tidpunkt eller tid som de skall avse.

Personuppgifter

4 § Personuppgifter skall lämnas av dem som är födda år 1969 eller tidigare och som är bosatta i Sverige eller annars skall vara kyrkobokförda här vid den tidpunkt som uppgifterna avser.

5 § I personuppgiften skall anges
- namn och personnummer
- yrke för den som förvärvsarbetar
- fastighetens beteckning
- församling där fastigheten är belägen
- utdelnings- och ortsadress
- innehavare av bostaden

Bostadsuppgifter

6 § Bostadsuppgifter skall lämnas av dem som innehar och stadigvarande bebor en bostadslägenhet i Sverige vid den tidpunkt som uppgifterna avser.

7 § I bostadsuppgiften skall anges
- namn, personnummer och hushållsställning (gifta eller samboende, barn, övriga boende) för de boende som är födda år 1969 eller tidigare
- antal rum
- upplåtelseform
- förekomsten av kök eller kokvrå, bad- eller duschrum och vattenklosett
- förekomsten av en eller flera bostadslägenheter i huset

Fastighetsuppgifter

8 § Fastighetsuppgifter lämnas av dem som vid den tidpunkt som uppgifterna avser äger ett eller flera bostadshus i Sverige.

Med bostadshus förstås byggnader med en eller flera bostadslägenheter.

Äger någon flera bostadshus på samma fastighet, lämnas en enda fastighetsuppgift för husen gemensamt.

För sådana bostadshus som ingår i arrendeupplåtelser lämnas fastighetsuppgiften av arrendatorn i stället för av husägaren.

9 § Fastighetsuppgiften skall innehålla följande uppgifter om den fastighet där bostadshuset är beläget, om bostadshuset och om bostadslägenheten, nämligen

1. *om fastigheten:*
- län, kommun och församling där fastigheten är belägen
- fastighetens beteckning
- fastighetstyp (jordbruksfastighet, annan fastighet)
- ägarens namn och adress
- ägarkategori (staten, kommun, allmännyttigt bostadsföretag, bostadsrättsförening, enskild person, annan ägare)

2. *om huset:*
- byggnadsnummer
- hustyp (enbostadshus, tvåbostadshus, flerbostadshus, annat bostadshus)
- antal bostadslägenheter i huset
- byggnads- och ombyggnadsår
- huvudsaklig värmekälla och använda bränsleslag
- förekomsten av hiss i flerbostadshus och andra bostadshus än en- och tvåbostadshus

3. *om lägenheten:*
- antal rum
- förekomsten av kök eller kokvrå
- lägenhetsinnehavarens namn
- lägenhetsnummer
- i fråga om icke upplåten lägenhet orsaken till att lägenheten inte är upplåten

Insamlingsförfarandet

10 § Person- och bostadsuppgifter skall lämnas på en personblankett, som skall ges in till granskningsorganet i den kommun där den uppgiftsskyldige är bosatt eller annars skall vara kyrkobokförd.

Fastighetsuppgifter skall lämnas på en fastighetsblankett, som skall ges in till granskningsorganet i den kommun där fastigheten är belägen. Den som äger och stadigvarande bebor ett enbostadshus får dock lämna fastighetsuppgifterna på personblanketten.

Föreskrifter om granskningsorganet finns i 14 §.

11 § Person- och fastighetsblanketterna fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Staten tillhandahåller såväl blanketter som portofria svarskuvert utan kostnad för de uppgiftsskyldiga.

12 § Sammanboende makar får lämna personuppgifter gemensamt på samma personblankett.

Innehas och bebos en bostadslägenhet av två eller flera personer tillsammans, får de lämna bostadsuppgiften gemensamt på samma personblankett.

Person-, bostads- och fastighetsuppgifter skrivs under av den som lämnar dem. Denne svarar för uppgifternas riktighet.

13 § Kommunerna skall
- lämna information om folk- och bostadsräkningen
- biträda vid distributionen av blanketter och vid upprättandet och insamlingen av uppgifter
- svara för att de insamlade uppgifterna granskas och i berett skick lämnas över till statistiska centralbyrån för fortsatt bearbetning

14 § Varje kommun skall uppdra åt ett särskilt granskningsorgan att svara för de uppgifter som anges i 13 §.

Granskningsorganet består av en granskningsledare och en ställföreträdare för denne samt i övrigt av den personal som behövs för uppgifterna.

Granskningsledaren beslutar på organets vägnar.

15 § Granskningsledaren och dennes ställföreträdare utses av kommunen.

Kommunen skall sörja för att granskningspersonalen utbildas för sina arbetsuppgifter.

16 § Granskningsledaren får begära att de uppgiftsskyldiga inom viss tid lämnar upplysningar om förhållanden som omfattas av uppgiftsskyldigheten enligt 4–9 §§.

Granskningsledaren får delegera denna befogenhet till någon annan inom granskningsorganet.

Anmaningar

17 § Om en begärd uppgift inte lämnas inom föreskriven tid, får statistiska centralbyrån eller granskningsledaren anmana den uppgiftsskyldige att fullgöra sin skyldighet. Detsamma gäller, om den uppgiftsskyldige underlåter att lämna upplysningar som har begärts enligt 16 §.

Innan en anmaning utfärdas, bör den uppgiftsskyldige, om det kan ske utan någon olägenhet, på lämpligt sätt erinras om skyldigheten att lämna föreskrivna uppgifter och upplysningar.

Viten m. m.

18 § Om den uppgiftsskyldige inte följer en anmaning enligt 17 §, får på begäran av statistiska centralbyrån eller granskningsledaren den uppgiftsskyldige föreläggas att göra detta vid vite. Ett sådant föreläggande utfärdas av länsstyrelsen i det län där uppgiftsskyldigheten skall fullgöras.

Vitet bestäms till lägst 100 och högst 1 000 kronor.

19 § Beslut om vitesföreläggande får inte överklagas.

20 § Frågor om utdömande av förelagt vite skall på begäran av statistiska centralbyrån eller granskningsledaren prövas av länsrätten i det län där uppgiftsskyldigheten skall fullgöras.

Registeruppgifter

21 § Från nedan angivna register får statistiska centralbyrån för folk- och bostadsräkningen inhämta följande uppgifter:

1. *statistiska centralbyråns register över totalbefolkningen*
- personnummer
- kyrkobokföringsort
- kyrkobokföringsfastighet
- utdelnings- och ortsadress
- samhörighetsbeteckning
- civilstånd
- medborgarskap
- födelseland och senaste invandringsår

2. *statistiska centralbyråns kontrolluppgiftsregister*
- inkomsttagare och arbetsgivare
- inkomst av förvärvsarbete och den tid förmånen avser
- erlagd preliminärskatt
- arbetsställenummer

3. *statistiska centralbyråns inkomst- och förmögenhetsregister*
- inkomst

4. *statistiska centralbyråns centrala företagsregister*
- företags namn och form
- antal arbetsställen
- arbetsställenas namn, nummer, storlek, sektortillhörighet, belägenhet och näringsgrenskod

5. *statistiska centralbyråns register över nyckelkodområden*
- fastigheters områdestillhörighet

6. *länsstyrelsernas register över fastighetstaxeringen*
- fastigheters tätortstillhörighet

7. *registret vid centralnämnden för fastighetsdata*
- koordinater för fastigheter

8. *registret vid riksskatteverkets sjömansskattekontor i Göteborg*
- uppgift på sådana ombordanställda på svenska fartyg som betalar sjömansskatt

Avslutande bestämmelser

22 § Om statistiska centralbyrån med hjälp av automatisk databehandling tillsammans med uppgifterna från folk- och bostadsräkningen skall använda andra uppgifter för sådana syften som anges i 1 §, får det ske bara enligt beslut eller med tillstånd som avses i datalagen (1973: 289).

23 § För kontroll av folkbokföringen får folkbokföringsmyndigheterna ta del av de uppgifter från folk- och bostadsräkningen som behövs för kontrollen. Sådan kontroll får dock göras med hjälp av automatisk databehandling bara enligt beslut eller med tillstånd enligt datalagen (1973: 289).

24 § Både statistiska centralbyrån och kommunernas granskningsorgan skall vid tillämpningen av denna lag se till att de uppgiftsskyldiga inte betungas onödigt.

Föreskrifter om sekretess finns i sekretesslagen (1980: 100).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984.

2 Förslag till

Lag om arbetsställenummer m. m.

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § Ett sysselsättningsregister skall inrättas och föras i syfte att framställa statistik dels varje år om sysselsättningen, dels vart tredje år om resor mellan bostad och arbetsplats.

2 § Sysselsättningsregistret förs av statistiska centralbyrån med hjälp av automatisk databehandling.

Arbetsställenummer

3 § De arbetsgivare som stadigvarande bedriver sin verksamhet i flera lokaler (*arbetsställen*) skall av statistiska centralbyrån tilldelas ett arbetsställenummer för varje sådant arbetsställe.

Det åligger centralbyrån att varje år före november månads utgång underrätta berörda arbetsgivare om deras arbetsställenummer.

Uppgiftsskyldighet

4 § Sådana arbetsgivare som är skyldiga att lämna kontrolluppgift enligt 37 § 1 mom. första punkten taxeringslagen (1956: 623) skall, om de har tilldelats särskilda arbetsställenummer, i kontrolluppgiften med ett sådant nummer utmärka arbetsstället för den arbetstagare som kontrolluppgiften avser.

Anmaningar

5 § Om uppgift om arbetsställenummer inte lämnas inom den tid som gäller för avlämnande av kontrolluppgiften, får statistiska centralbyrån anmana den uppgiftsskyldige att fullgöra sin skyldighet.

Innan en anmaning utfärdas, bör den uppgiftsskyldige, om det kan ske utan någon olägenhet, på lämpligt sätt erinras om sin skyldighet att lämna uppgift om arbetsställenummer.

Viten m. m.

6 § Om den uppgiftsskyldige inte följer en anmaning enligt 5 §, får på begäran av statistiska centralbyrån den uppgiftsskyldige föreläggas att göra detta vid vite. Ett sådant föreläggande utfärdas av länsstyrelsen i det län där uppgiftsskyldigheten skall fullgöras.

Vitet bestäms till lägst 100 och högst 1 000 kronor.

7 § Beslut om vitesföreläggande får inte överklagas.

8 § Frågor om utdömande av förelagt vite skall på begäran av statistiska centralbyrån prövas av länsrätten i det län där uppgiftsskyldigheten skall fullgöras.

Registeruppgifter

9 § Från nedan angivna register får statistiska centralbyrån för sysselsättningsregistret inhämta följande uppgifter:

1. *statistiska centralbyråns register över totalbefolkningen*
- personnummer
- kyrkobokföringsort
- kyrkobokföringsfastighet
- utdelnings- och ortsadress
- samhörighetsbeteckning
- civilstånd
- medborgarskap
- födelseland och senaste invandringsår

2. *statistiska centralbyråns kontrolluppgiftsregister*
- inkomsttagare och arbetsgivare
- inkomst av förvärvsarbete och den tid förmånen avser
- erlagd preliminärskatt
- arbetsställenummer

3. *statistiska centralbyråns inkomst- och förmögenhetsregister*
- inkomst

4. *statistiska centralbyråns centrala företagsregister*
- företags namn och form
- antal arbetsställen
- arbetsställenas namn, nummer, storlek, sektortillhörighet, belägenhet och näringsgrenskod

5. *statistiska centralbyråns register över nyckelkodområden*
- fastigheters områdestillhörighet

6. *registret vid riksskatteverkets sjömansskattekontor i Göteborg*
- uppgift på sådana ombordanställda på svenska fartyg som betalar sjömansskatt

---

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984 och skall tillämpas första gången på de kontrolluppgifter som skall lämnas senast den 31 januari 1986.

Bilaga 2

Konstitutionsutskottets yttrande 1983/84:3 y

över proposition 1983/84:85 om 1985 års folk- och bostadsräkning m. m. jämte motioner

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över rubricerade proposition – FoB 85 – jämte de motioner som väckts i ärendet i de delar som berör konstitutionsutskottets beredningsområde.

I propositionen föreslås en särskild lag om genomförande av FoB 85. Uppgifterna till FoB 85 skall samlas in dels genom en enkät till allmänheten och till husägare, dels genom utnyttjande av uppgifter som finns tillgängliga i register. Arbetet med FoB 85 skall enligt förslaget ledas av statistiska centralbyrån (SCB). I propositionen pekas på vissa utvecklingsvägar för att i framtiden genomföra folk- och bostadsräkningar utan att samla in uppgifter genom enkäter. Det aviseras också i propositionen att skyddet för den enskildes personliga integritet i samband med statistiska undersökningar kommer att bli föremål för ytterligare överväganden vid behandlingen av betänkandet (SOU 1983:74) Framtida statlig statistik.

Som framgår av propositionen är syftet med FoB att skapa underlag för statistik för samhällsplanering, forskning och allmän information samt att möjliggöra kontroll av folkbokföringen. Detta framgår av 1 § i den föreslagna FoB-lagen. För FoB 85 föreslås i likhet med vad som gällde vid de närmast föregående folk- och bostadsräkningarna i vårt land bestämmelser om samkörning med uppgifter från andra ADB-register. I 21 § finns närmare bestämmelser om vilka uppgifter som får inhämtas genom sådan samkörning. Enligt 22 § förutsätts att även andra uppgifter än som anges i lagförslaget skall kunna tillföras det nya personregistret. Sådana kompletteringar får dock bara ske i samma syfte som 1 § och förutsätter tillstånd enligt datalagen. De lagrum i datalagen som härvid åsyftas är enligt propositionen dels 2 § om tillstånd i vissa fall av datainspektionen för att inrätta och föra personregister, dels 2 a § om personregister som inrättas efter beslut av riksdagen eller regeringen. I propositionen uttalas att bestämmelserna i 22 § skall tolkas restriktivt.

I flera av de motioner som väckts med anledning av propositionen anläggs integritetsaspekter på förslagen. Utskottet tar i sitt yttrande upp dessa frågor.

I den moderata partimotionen 1983/84:2579 av Ulf Adelsohn m. fl. anförs att även om förslagen i FoB 85 från integritetssynpunkt är mindre kränkande än vid de senaste folk- och bostadsräkningarna har samtidigt individernas krav på skydd för privatlivet ökat. Enligt motionen bör propositionen avslås

och regeringen i stället anmodas att lägga fram förslag till en urvalsundersökning i enlighet med vissa riktlinjer som anges i motionen. Motsvarande synpunkter anläggs i motionerna 1983/84:2572 av Elving Andersson (c) samt 1983/84:2574 av Kenth Skårvik och Kerstin Anér (båda fp). Även i motion 1983/84:2571 av Stig Josefson m. fl. (c) yrkas avslag på propositionen. I sistnämnda motion liksom i motion 1983/84:2570 av Marie-Ann Johansson (vpk) yrkas att 22 § i FoB-lagen skall utgå. I motion 1983/84:2573 av Allan Ekström (m) begärs att 21 och 22 §§ i FoB-lagen utformas på sådant sätt att det tydligt framgår vilka konkreta uppgifter som skall ingå i registret. Dessutom bör regeringens dispensrätt enligt sekretesslagen inte få tillämpas på det föreslagna FoB-registret.

Konstitutionsutskottet får för sin del uttala följande.

Som utskottet tidigare i många sammanhang uttalat har den snabba utvecklingen på ADB-området förutom de ovedersägliga fördelar den nya tekniken inneburit även gett upphov till åtskilliga problem. Särskilt gäller detta den mängd information om enskildas personliga förhållanden som finns lagrad i ett stort antal olika dataregister. Det är därför enligt utskottet synnerligen angeläget att integritetsaspekterna blir tillbörligen beaktade i samband med inrättande av dataregister och vid s. k. samkörning mellan olika register.

Beträffande det nu aktuella FoB-registret har det som nyss sagts förutsatts att de insamlade uppgifterna inte får användas för några andra ändamål än dem som anges i 1 § i lagförslaget. Detsamma gäller eventuella kompletteringar enligt 22 §. Enligt propositionen kommer vidare skyddet för den enskildes personliga integritet i samband med statistiska undersökningar att bli föremål för ytterligare överväganden vid behandlingen av betänkandet (SOU 1983:74) Framtida statlig statistik. Dessa överväganden kan få betydelse även för FoB 85.

Mot den angivna bakgrunden kan det föreliggande förslaget till FoB 85 från de synpunkter utskottet har att beakta godtas. Utskottet vill erinra om att tillämpningen av 22 § i lagen måste ske med stor restriktivitet i enlighet med den uppräkning av tillåtna ändamål som återfinns i 1 § i lagförslaget.

Stockholm den 12 april 1984

På konstitutionsutskottets vägnar
OLLE SVENSSON

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Yngve Nyquist (s), Wivi-Anne Cederqvist (s), Hans Nyhage (m), Kurt Ove Johansson (s), Kerstin Nilsson (s), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Sture Thun (s), Elisabeth Fleetwood (m) Ingvar Björk (s), Bengt Kindbom (c), Britta Hammarbacken (c)*, Lars Ernestam (fp)* och Marie-Ann Johansson (vpk).

* Ej närvarande vid justeringen.

Avvikande mening

1. av Anders Björck (m), Hans Nyhage (m), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Elisabeth Fleetwood (m), Bengt Kindbom (c), Britta Hammarbacken (c) och Lars Ernestam (fp), vilka ansett att sista stycket i utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

Som utskottet nyss anfört har med dagens snabba utveckling på datateknikens område integritetsfrågorna fått allt större betydelse. Förslag om ökad statistiksekretess har nyligen framlagts av statistikutredningen och är f. n. föremål för en omfattande remissbehandling. Utskottet anser att beslut om en ny allmän uppgiftsinsamling av den storleksordning som en folk- och bostadsräkning innebär inte bör fattas förrän riksdagen fått tillfälle att ta ställning till de förslag till förstärkt integritetsskydd som kan bli följden av bl. a. statistikutredningens överväganden. Även folkbokföringsfrågorna är f. n. föremål för utredning, vilket är ytterligare ett skäl att inte nu genomföra en allmän folk- och bostadsräkning. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till propositionens samtliga lagförslag.

2. av Marie-Ann Johansson (vpk) som ansett att sista stycket i utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

Mot den angivna bakgrunden kan det föreliggande förslaget till FoB 85 från de synpunkter utskottet har att beakta i princip godtas. Dock bör om nya behov skulle uppkomma i fråga om komplettering av uppgifterna från FoB 85 med andra uppgifter frågan under alla omständigheter underställas riksdagens prövning. 22 § i den föreslagna FoB-lagen bör följaktligen utgå.

Innehåll

Inledning 1
Propositionerna (hemställan) 1
Motionerna 2
Proposition 85 4
Utskottet 5
Genomförande av en folk- och bostadsräkning år 1985 5
Framtida folk- och bostadsräkningar 7
Personuppgift om personnummer 8
Personuppgift om utbildning 8
Uppgifter om sysselsättning, arbetad tid m. m. 9
Uppgifter om tobaksbruk 10
Fastighetsuppgifter om lägenhetsnummer 10
Utdömande av förelagt vite 11
Samkörningar, kompletteringar samt integritets- och sekretessfrågor 11
Lag om arbetsställenummer 14
Anslag 15
Hemställan 15

Reservationer

1. Genomförande av en folk- och bostadsräkning år 1985 (m, c, fp) . 17
2. Framtida folk- och bostadsräkningar (m, c, fp) 18
3. Samkörningar (m, c, fp) 19
4. Lag om arbetsställenummer (m, c, fp) 19
5. Anslag (m, c, fp) 20

Särskilt yttrande (m, c, fp) 21

Bilagor

1. Förslag till Lag om 1985 års folk- och bostadsräkning 22
Förslag till Lag om arbetställenummer m. m. 27
2. Konstitutionsutskottets yttrande 1983/84: 3 y 29

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1984